

var at faae? Var Tilstanden ikke den indtil 1790, da en ny Retstilstand skabtes til Fordeel for Bonden? Naar det ærede Medlem vil undersøge Landcommissionsens Forhandlinger — den forhandlede derom, om end hiin Forordning af Marts 1790 emancerede ad anden Vel — saa vil han ogsaa deri finde, at der var meget deelte Meninger om, hvorvidt det var rigtigt at paalægge Fæstevængen eller ikke. Godseier Dvisegaard herude i Sjælland paa Gjerdrup vilde endog saa gaae saa vidt, at han vilde have Selvetendom, hvilket var lettere dengang end senere, fordi Godset havde en saa liden Værdi for Gæsten; Andre erklærede, at de vare af modsat Mening, der var ialfald eet Medlem, som foreslog, at man skulde holde paa fuldstændigt frie, kortvarige Forpagtninger. Men Tilstanden blev dengang fuldstændigt reguleret fra Nyt. Det var kun disse historiske Betragtninger, som jeg ikke har villet tilbageholde ligeoverfor de fremkomne Ytringer. Det gaar ikke an, naar man vil ordne en Sag som denne, at see sig mere og mere fast paa den i et eenfaldigt Lys, idet man derved, hvad jeg oftere har havt Leilighed til at ytre, i Virkeligheden endog saa let kommer til at staa dem, hvis Interesse man tilstøter at gavne. Jeg skal ikke indlade mig paa de concrete foreliggende Spørgsmaal; jeg skal kun, da det med saa stor Stykke er blevet fremdraget af det ærede Medlem her foran (Sager), hvorvidt det vil være rigtigt at forbyde Livsfæste eller ikke, sige, at jeg hører til dem, der ikke troe, at det er rigtigt at forbyde Livsfæste. Naar man nu engang vil have de gamle forquælede Forhold afløste, saaledes at fuldstændig Eiendomsfrihed kommer tilstede, troer jeg, at det er det Nødvendige i denne som i enhver anden Henseende, at Folk selv skrive deres Contracter paa den Maade, som de finde det hensigtsmæssigt, og at de altsaa ogsaa skulle have Lov til at indgaae Fæstecontracter, naar de ville det. Det følger af sig selv med min hele Betragtning af disse Forhold, at man for mig tager det hele Grundlag for deres Ordning bort, naar man aldeles ikke vil give Godseierne fri Raadighed over de Eiendomme, der her er Tale om. Almeenvellet kræver Fæstevængens Af-

løsning, at dette uklare, forvirrede Forhold ophører, og at Frihed i disse Forhold indføres, og vil man ikke denne, saa bortfalder det Grundlag, paa hvilket man skulde kunne til at ende denne Sag. At det skulde kunne staa Bondesstanden, ogsaa at have Ret til at indgaae disse Contracter, hvori den har Ret til at faae en saa stor Deel af Værdien, at der deri skulde ligge nogen overordentlig Hæve for, at den skulde lide et meget betydeligt Tab, er jeg ikke istand til at see.

Tale: Det ærede Medlem, som nu havde Ordet, har udtalt nogle høist svævende Ansættelser om en Frihedstilstand, der skulde lykkeliggjøre Landet. Jeg har ikke af hans Foredrag paa nogen Maade kunnet finde nogen som helst Grund, der har nogen Støtte i Fortiden eller giver nogen Berøggelse for en rolig Fremtid her i Landet. Jeg skal ikke forbyde mig i noget langt historisk Tilbageblik med Hensyn til denne Sag, men jeg tvivler rigtig nok om, at hans Betragtning af Fæstet, der er saa særdeles moderne, kan holde Stik. Jeg gaar ud fra, at det er en meget rigtig Betragtningensmaade, at Loven maa have Haand i Hænte med Brugen af Jorden her i Landet, — og at der ikke kan gives Frihed hverken til ubetinget Udskyfning paa den ene Side eller til ubetinget Sammenlægning paa den anden Side. Naar der er Tale om saa store Værdier og saa store Dele af Landet, som der her foreligger Spørgsmaal om, skal jeg vedkjende mig den Betragtning, at jeg af al Magt vil bidrage til at holde paa, at de Jordbrug, der nu drives i det Omfang, man kalder Bondesjord, Jordbrug med 6—8 Eder Hartorn, ikke gaae ud af de Brugeres Hænder, som i det Væsentlige selv kunne bruge dem; men ved Siden deraf er jeg naturligvis ligeledes af den Ansættelse, at det er gavnligt ogsaa for disse Medborgere, at der eksisterer meget betydelige Jordbrug, som ere istand til for Landet at fremvise de store Fremskridt, som gjøres andetsteds med Hensyn til Agerbrug, da det ikke gaar an, at vi i vort Fædreland, der væsentlig skal leve af Agerbrug, ikke følge med de Fremskridt, som den øvrige Verden er deelagtig i. Naar jeg altsaa i Modsetning til det